

הליכות והלכות בענין "הבדלה במוצאי שבת"

גליין צט

ולענין קביעות אמרינן דמתוך שקבעו לצאת ידי ברכת הבדלה מהני לקביעות לברכת היין (משנ"ב רצו ס"ק ו).

עמידת השומעים: כשמבדיל בעמידה יעמדו גם בני הבית, והטעם: משום שהיו קביעות יותר כשהמבדיל ובני הבית עומדים (שש"כ ח"ב פרק ה הערה נט).

שתייה בישיבה: אף הנהגים להבדיל כמעומד, שתיית היין במושב (משנ"ב רצו ס"ק ו), והטעם: לפי שאין שותים לכתחילה בעמידה מפני דרך ארץ (שו"ע הרב מז).

חציגת הכוס

"כשמזג הכוס ימזג עד שיעלה על גדותיו וישפך קצת", והטעם: משום סימן ברכה דאמרינן (עירובין סה, ב) "כל בית שלא נשפך בו יין כמים אין בו סימן ברכה" (שו"ע רצו, א, משנ"ב רצו ס"ק ה). והטעם שאין חשש של ביזוי משקה: לפי שבדבר מועט אין קפידא (מנ"א הובא בבאר היטב רצו ג).

"בשעת הבדלה יתנו עיניהם בכוס ובנר" (שו"ע רצו א) "עיניהם" לשון רבים משמע (המבדיל) והשומעים (מנ"א רצו א מחצית שם) והטעם: כדי שלא יסיוחו דעתם מהבדלה (משנ"ב רצו ס"ק ג). טעם אחר: כיון שעליהם הברכה (לבוש רצו א).

אמירת פסוקים לפני הבדלה

קודם הבדלה אומרים כמה פסוקים (שו"ע רצו א), והטעם: לסימן טוב בתחילת שבוע (שו"ע רצו א, ערוה"ש שם ח).

שלש הפסוקים כנגד שלוש הברכות של הבדלה

"הנה אל ישועתי" – כנגד ברכת הבשמים שבאה להשיב את הנפש ועליה נאמר "אל ישועתי" שיבטח בה' שיושיעו בהשבת הנפש בצירוף שאר הישועות אשר יבטח בו יתברך, "כוס ישועות" – כנגד ברכת הכוס שהיא "בורא פרי הגפן", "ליהודים היתה אורה ושמחה" – כנגד ברכת הנר (לבוש רצו א).

נהגו לומר פסוק "ליהודים" השומעים תחילה בקול (ליקומי מהרי"ח סדר הבדלה).

צורת ההבדלה

"אוחז היין בימין וההדס בשמאל ומברך על היין" (שו"ע רצו ו), הטעם שהיין בימין: ככל דבר שמברך עליו שצריך לאחוז בימין בשעת הברכה (משנ"ב רצו ס"ק כט).

"כל המבדיל במוצ"ש על היין הוי ליה בנים זכרים (שבועות יח, ב), ר' יהושע בן לוי אמר הוי ליה בנים הראויים להוראה דכתיב (ויקרא י, י-יא) "להבדיל ולהרות" (שבועות יח, ב).

סדר הבדלה הוא יבנה"ה - יין בשמים נר הבדלה (מור א"ח רצו). הטעם בסדר הזה, מקדימים יין להבדלה לפי שהוא תדיר מברכת הבדלה (ערוה"ש רצו ח).

טעם אחר: לפי שבלי היין לא הייתה הבדלה לפי שתקנו חכמים שמלבד הבדלה בתפילה מבדיל על הכוס ואם אין לו כוס אינו מבדיל (ברכות נא, ב). בשמים קודמים לנר, והטעם: לפי שהם תדירים יותר שאפשר לברך עליהם בכל ימות השבוע בשונה מנר שברכתו רק במוצאי שבת. והבדלה בסוף לפי שהיא עיקר וגמר הענין (ערוך השולחן רצו ח).

טעם אחר: ברכות הבדלה נסדרו לפי סדר מיקומם בראש מלמטה למעלה, חוש הטעם בפה וכנגדו ברכת הגפן, מעלה בראש האף עם חוש הריח וכנגדו ברכת בשמים, מעליו העיניים עם חוש הראייה וכנגדו ברכת האש, ומעליו חוש השכל וכנגדו ברכת הבדלה (מנ"א אות א בשם הרשב"ץ בספר מאמר חמ"ן הובא בכה"ח רצו ג).

טעם אחר: הברכות נסדרו לפי סדר עוצמת החושים, חוש הטעם הוא חלש שרק כשומעים בנגיעה מרגישים אותו, חוש הריח יותר חזק לפי שמריחים אותו כבר מרחוק, חוש הראייה אחרון שהוא יותר חזק שכבר נראה מרחוק ואחריו חוש השכל (ברכת הבדלה) חזק ביותר עד השמים.

אמירת הבדלה בישיבה או בעמידה

"אומר הבדלה מיושב ויש אומרים מעומד" (שו"ע רצו ו). הטעם לסוברים שהבדלה בישיבה: לפי שהישיבה קביעות לעומת העמידה, ולכן כשרוצה להוציא את הרבים בברכת ההבדלה על המבדיל והיוצאים לשבת, שבכך נראים שקבעו לצאת ידי חובת ההבדלה (תוס' ברכות מג, א ד"ה הואיל, משנ"ב רצו ס"ק כז).

הטעם לסוברים שהבדלה בעמידה: כיון שהיא באה ללוות את השבת ואין מלווים אדם אלא בעמידה (כל בו מא, משנ"ב רצו ס"ק כז), טעם אחר: מקישים הבדלה לספירת העומר בהבדלה נאמר לכם "אשר הבדלתי אתכם" (ויקרא כ כד) וכן בספירת העומר נאמר (שם כג מז) "וספרת לכם" מה ספירת העומר בעמידה אף ברכת הבדלה בעמידה (שו"ת מהרי"ו קצנ).

יש נוהגים שלא להחזיק ההדס בשעת ברכת היין, והטעם: לפי שהאחיזה אינה חובה אלא כשמברך על הבשמים, וכשנוטל הבשמים מניחים היין על השולחן ועיקר הכוונה לאחוז בימין בשעת הברכה (ערוה"ש רצו יז, קצות השולחן בדה"ש ב, מהר"ל שבת יא).

ברכת הבשמים: "ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל ומברך על ההדס" (שו"ע שם), והטעם שאין מניח היין: לפי שכל הברכות של הבדלה מצותן להיות על הכוס וכשיטה ראשונה לעיל (משנ"ב שם ס"ק ל).

יש אומרים: שאין חיוב להחזיק היין ביד שמאל בשעה שמברך על הבשמים והאש, כשיטה שניה לעיל (ערוה"ש רצו ג, סידור יעב"ז).

ומניחו ורואה בציפורנים ומברך "בורא מאורי האש" ומנין שצריך לראות ולברך על האש לפני הבדלה, דכתיב (בראשית א ד) "וירא אלהים את האור כי טוב" והדר "ויברל אלהים" (כל בו סימן מא).

יש אומרים: שיש להחזיק ביד שמאל את הכוס גם בזמן הברכה וגם בזמן שמסתכל על הנר, כנ"ל לענין בשמים (כה"ח רחצ כא).

לנוהגים להסתכל על ב' הידים יניח הכוס ויסתכל בנר.

ומסתכל בציפורניו שהן לבנות מן הגוף ומברך (מור רצו א) אע"ג שכל הברכות מברך עובר לעשייתן, הני מילי ברכות המצוה וברכות הנהנין, אבל ברכה זו שאין בה שום הנאה יכול לברך אחר שרואה (בי"ח רצו ג, עיין לקמן עוד בענין זה).

אחר כך מחזיר הכוס לימין ומברך ברכות הבדלה (שו"ע רצו ו, משנ"ב שם ס"ק לא).

יין – "ברוך אתה... בורא פרי הגפן".

הטעם שמבדילים ביין: לפי שנסתלקה נפש היתירה מהאדם ונחלש ומתעצב בכניסתו לימי המורה לכן מבדיל על היין להמשיך עליו את כוח הגבורה ולעורר השמחה (תולעת יעקב).

להסתכל בכוס של היין ולצחוק

יש שנהגו בסיום ברכת הגפן להסתכל בתוך היין ולצחוק (פקודת אלעזר ח"א עמוד קל עד, נתיבות המערב עמוד 72), הטעם: לסימן ברכה.

בשמים "ברוך אתה... בורא מיני בשמים" (טושו"ע רצו)

הטעם שתקנו לברך על הבשמים במוצ"ש, אמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה נתן הקב"ה באדם בערב שבת ולמוצ"ש נוטלים אותה ממנו שנאמר (שמות לא יז) "שבת וינפש", כיון ששבת וי אבדה נפש, ויש חלישות הנפש והבשמים מחזקים את הנפש דכל ריח טוב מחזק הנפש (ביצה מז, א).

טעם אחר: משום אש הגיהנם ששובתת בשבת ובמוצ"ש מתחילה לשרוף ולהסריח והנפש נחלשת מזה ונצרך לתומכו ולסעדו (מחזור ויטרי ס' קנא בשם רבינו שלמה ברבי יצחק כל בו מא, בי"ח רצו א).

ומוסיף הערוך השולחן (רצו א) אע"פ שב' טעמים אלו הם רוחנים, מ"מ כל נפש מישראל מרגיש בזה וסימן לזה דכל אחד מישראל במוצ"ש מוצא את עצמו בהשתנות.

מקור להשבת הנפש בבשמים: על פי הגמרא (שבת פח, ב) "על כל דיבור ודיבור שיצא מהקב"ה נתמלא כל העולם בשמים" וכתב המהרש"א בחידושי אנדה שענין הבשמים היה כדי להשיב נפשם שהיו חלויים מחרדת הקולות (קצות השולחן סימן צח).

טעם אחר: לשמת נפש העצובה כשיוצא מן המנוחה לימי המורה (כל בו מא).

ברכת הבשמים

מברך בורא מיני בשמים תחילה וסימנך (שמות ל כג) "בשמים ראש" (אבודרהם מוצ"ש), ואע"פ שבחול צריך לברך ברכה מיוחדת על כל מין ומין במוצ"ש מברך על כל הבשמים ברכה זו, הטעם: כדי שלא יבואו למעות המון העם בברכה, לפי שאין הכל בקיאים בכל ברכה וברכה על כל מין ומין, ובברכה הזאת יוצא ידי חובה על כל המינים, ולכתחילה יקח בשמים שברכתם "מיני בשמים" (מג"א רצו א בשם הש"ח, משנ"ב רצו ס"ק א).

ומנהג בני ספרד לברך על כל מין ריח לפי ברכתו, על עצי מברך עצי ועל עשבי מברך עשבי (כה"ח רצו לא).

אחיזת הבשמים כדרך גדילתם: כשלוקחים צמחים לברכת הבשמים נכון לאחוז בדרך גדילתם דהיינו שהשורש למטה והעלים למעלה (שש"כ פרק סא י, כה"ח רצו ד).

ברכה על עצי הדס של מצווה

"נהגו לברך על ההדס כל היכא דאפשר": הטעם כיון שנעשה בה מצווה אחת בלקיחת לולב, עושים עמה עוד מצווה, וסמך לדבר: דכתיב בנביא (ישעיה נז ב) "כל שומר שבת מחללו" וסמך ליה "תחת הסרפד יעלה הדס" (כל בו מא, מור רצו ד, משנ"ב שם ס"ק ח).

טעם אחר: לפי שהצדיקים נמשלו להדסים אשר במצולה.

טעם אחר: לפי שריח הדס אינו מתפשט ועולה רק לאחר שמשמשים בו ולכן יש בו מעלה משאר המינים שכך אפשר לברך עליו לפני שנהנה מריח הבשמים ככל ברכות הנהנין שמברכים קודם ההנאה (רישב"א הלכות ברכות פ"ד ה"ו, נוהג חכמה דנג).

יש אומרים: שאין מברכים על הדס היבש שאינו מריח, והטעם: כיון שנתייבש וניטל ממנו הריח אין לברך עליו, והרוצה לצאת ידי שתי השיטות יניח בכלי יחד הדס עם בשמים ויריח בהם (שו"ע רצו ד).

נר – "ברוך אתה... בורא מאורי האש" (טושו"ע רחצ)

הטעם שתקנו ברכה על הנר במוצאי שבת לפי שתחילת בריאת האש היתה במוצאי שבת כדאמרינן (בפסחים נד, ב) "במוצאי שבת נתן הקב"ה דעה באדם הראשון וסחן שתי אבנים זו בזו ויצא מהם אור" (כל בו מא, מג"א רחצ א, משנ"ב שם ס"ק א), והראייה דאם משום הנאת האור הוא מברך צריך לברך בכל פעם שנהנה מהאור (לבוש רחצ א).

טעם אחר: לפי שנאסר בשבת ובמוצאי שבת חזור ונחשב כאילו נתחדש ומשום כך מברכים במוצאי יו"כ ג"כ מפני שביום זה נאסר ועתה נעשה היתר (באוה"ט רצט סו"ס יד).

"בורא מאורי האש" הטעם שנכתב בלשון רבים: משום דכמה נורתא איכה באש, דהיינו משום שיש הרבה מאורות באש, לבנה אדומה וירוקה (ברכות נב, ב רש"י ד"ה הרבה, ריטב"א פסחים ח, א ד"ה ולא, משנ"ב רחצ ס"ק ב).

כיבוי האור בחדר בשעת הבדלה

יש אומרים: שאין צריך לכבות את האור החשמל בשעת ההבדלה (הגר"ש קונטרס כבוד וקדושת שבת ספ"ז), והטעם: כיון שקי"ל שאין צריך שיאותר לאורו בפועל אלא מספיק שיכול להנות מאור אם מכבה את האור החשמל בדמשמע מדברי השו"ע (רחצ ד) "כדי שיכול להכיר בין מטבע מדינה זו" משמע שמספיק אם ירצה.

ויש אומרים: שיש לכבות את האור בשעת הבדלה, והטעם: כדי ליצאת ידי הפוסקים דס"ל שצריך להנות בפועל מהאור וברכת הנר היא ברכת הנהנין (מחצ"ש ש יז, שו"ת רבבות אפרים ח"ב קמ"ב).
טעם אחר: כדי שיהא ניכר שהנר הודלק למצוה (שו"ת רבבות אפרים שם).

בדיני הנר

"מצווה מן המובחר באבוקה" (פסחים ח, א, שו"ע רחצ ב), הטעם: כדי שיהיה אור גדול, ועוד כיון שיש לה הרבה אור ובאבוקה ניכר הג' מאורות שיש בה (ערוה"ש רחצ ז). טעם אחר: לאחר שפסקו חז"ל שנוסח הברכה מאורי האש בלשון רבים צריך שיהיה אבוקה שיש בה מאורות הרבה (כל בו מא, ערה"ש שם).

נר משעווה: טוב להדר שהנר היה עשוי משעווה (משנ"ב רחצ ס"ק ה).
הטעם: על פי סוד, טעם אחר: לפי שרק נר של שעווה אפשר לקלוע יחד (ערוה"ש רחצ).

נר קלוע: נר של שעווה שקלוע יחד נחשב לאבוקה, וצריך שיהיה שעווה שמבדילה בין הפתילות (משנ"ב רחצ ס"ק ח).
אין לו אבוקה ייקח נר נוסף חוץ מנר הבדלה ויחברם בשעת הברכה (שו"ע רחצ ב, עיין משנ"ב רחצ ס"ק מו).

במנהגי ברכת "בורא מאורי האש"

נוהגים להתבונן בכפות הידיים והציפורנים (המקור פרקי דר"א פרק כ, שו"ע רחצ ג), הטעם: כדי להבחין בין הציפורן לבשר – לפי שצריך להנות מהאור בשביל לברך עליו ומה השיעור שנהנים ממנו בכדי שיוכל להכיר באור בין מטבע למטבע ולכן מסתכלים על הציפורנים כדי לראות אם יכול להנות לאורו ולהכיר בין מטבע למטבע כמו שמבדיל בין הציפורן לבשר (משנ"ב רחצ ס"ק ט).

טעם אחר: לסימן ברכה – לפי שציפורנים הם סימן ברכה לפי שהם רבות ופורות תמיד ופריה ורביה היא ברכה ולכן רואים בהם בתחילת שבוע לסימן ברכה (מור רחצ ט).

טעם אחר: שבכך זוכרים את ציפורניו של אדם הראשון שהיו מאירים ביותר, דעקבו מכה גלגל חמה שאר גופו לא כל שכן, וכשראה אדם הראשון במוצאי שבת כשהיה אור שנשאר לו ציפורניו באצבעותיו לאחר

שכל עורו הופשט ממנו [כדאמרינן שכל עורו היה עשוי מציפורנים] שמח ולכן מסתכלים על הציפורנים במוצ"ש (מאירי ברכות נג, ב).

ועוד שהוא זכר לכתנות עור (בראשית ג כא) שאמרו באגדה חלקים בציפורן היו מדבוקים על עורו ומאירים כאור (ב"ח רחצ ב).

טעם אחר: אין הענין להביט בציפורניו אלא הענין הוא לרמוז על ידי שמכופף ידיו ופושט שעד עכשיו היינו אסורים בעשיית מלאכה ועכשיו אחרי הבדלה מותרים במלאכה (מהר"ם בן ברוך שו"ת תקלט).

זמן הסתכלות (מור ר"ס רחצ)

יש אומרים: שמסתכלים קודם הברכה וכן נראה מהמור (ר"ס רחצ, ב"י שם) שכתב "מקרב את הידים לאור הנר ואומר "ברוך מאורי האש" פושט ידו ומברך" (וכן כתב המשנ"ב רצו ס"ק לא), והטעם: ככל ברכות השבח והודאה [והראייה] שקודם רואה ואח"כ מברך (פרישה רצו ו כל בו מחזור ויטרי).

ויש אומרים: שהבטת אחר הבדלה (פמ"ד רחצ מש"ז ב, קצוש"ע צו מ, סידור יעב"ץ סידור הגר"א). והטעם: דס"ל דהנאה קודם הברכה דיה בזה שהאור מבהיק וסמוך לו בענין שאם ירצה יוכל להנות (שו"ת גינת ורדים ח"ב טו ג)

צורת הסתכלות

יתבונן בציפורני יד ימין ויחזיק הכוס בשמאל יכפוף האצבעות לתוך היד כלומר ד' האצבעות על האגודל שאז רואה הציפורנים עם כפות היד בבת אחת (שו"ע רחצ ג). ולא יראה פני האצבעות שבפנים (משנ"ב שם ס"ק ז).

ויש הנוהגים לפשוט אח"כ את האצבעות ולראות מאחוריהם את הציפורנים (משנ"ב שם ס"ק יא).

הטעם שאין חשש של ניחוש בהבדלה בהסתכלות בציפורנים כיון שדבר זה מובא בבלי וירושלמי וכיון ששנינו בכך אין בזה חשש ניחוש (ע"פ ראבי"ה ח"ב ר"ה סימן תקמז לענין אכילת סימנים ב"ה).

הבדלה

ומכרך "בא"ה ... המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, בא"ה המבדיל בין קודש לחול" (פסחים קג, ב טור רצט א).

והטעם שמזכיר את כל הבדלות אנג הבדלת קדושות השבת משאר הימים תיקנו להזכיר כל ההבדלות המוזכרות בתורה לעילוייה וחיותם בין קודש לחול שזה בין קודש לחול (לבוש רצט א).

והטעם שמזכיר בין יום השביעי לששת ימי המעשה אף שכבר אמר בין קודש לחול: לפי שצריך לומר מעין חתימה סמוך לחתימה (פסחים קד, א, ב"ח רצט א).

בשתית הכוס

נוהגים שאין הנשים שותות מכוס של הבדלה (משנ"ב רצו ס"ק לה), והטעם: לפי שאמרו חז"ל עץ שחמא בו האדם הראשון גפן היה ואמרו מלמד שסחמא לו מהם אשתו יין ושתה מהם ולפי שנתכוונה להבדיל מאדם על ידי יין אין הנשים טועמות מיינ של הבדלה (של"ה שבת תורה אור), ועוד מפני שכבתה נרו של עולם.

טעם אחר: לפי שחוששים לדעת הפוסקים שנשים פטורות מהבדלה (תוס' ברכות מג, א סוד"ה הואיל), ולשיטה זו מה שהיא עונה אמן אחר ברכת האש והבשמים הוי הפסק בין ברכת הגפן ששמעה מהמבדיל לשתיית היין, ולכן אינה שותה (שו"ת הר צבי בשם ר' איסר זלמן מלצר או"ח קנר). [וצ"ב כיון שחייבת מספק חשיב לחיוב גמור ולא חשיב הפסק (שם הגר"ב)].

יש שכתבו בשונה: כיון שיש הסוברים שנשים פטורות מברכת הנר והאמן שענות על ברכה זו הוי הפסק בין ברכת הגפן לשתיית היין (בעל האבן האזל).

טעם אחר: כיון שט"ל מלאכות של שבת הם כנגד ט"ל קללות שנתקללו על ידי הנחש, והבדלה באה להתיר המלאכות שבאו על ידי חוזה מה שהיא גרמה לעולם, ע"כ ראוי להיות מונע ממנה של תענש להזכיר עוונה (בנדי ישע רצו ד).

טעם אחר: כדי שלא יטעו הנשים ויחשבו שיכולות להבדיל בפני עצמן וכמו שפסק בשו"ע (רצו ה) "שנשים לא יבדילו לעצמם" מטעם זה תיקנו שלא ישתו כלל מכוס הבדלה (ליקוטי חבר בן חיים הגהות שו"ע יז ב).

טעם אחר: על פי מה שכתב המג"א (רצט טו בשם אבודרהם) "נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה כל מוצאי שבת" א"כ יוצא שאצלם נמשכת קדשות השבת אחרי האנשים, ולכן אינן שותות מכוס הבדלה להראות שאצלם עדיין נמשכת קדשות השבת (שו"ת תורת חיים להגר"ח זוננפלד סו"ס קה).

המקור לפתגם שאומרים שאשה השותה מהבדלה יגדל לה זקן, פתגם זה אינו נכון ומקורו ממה שאמר החזו"א שמי שיש לו זקן הוא שותה מהיין (מעשה איש ח"ה עמוד צג הביאו בחדות השבת עמוד שעט).

שתית הכוס: וייתה בבת אחת" דהיינו שלא יפסיק יותר משיעור מועט, אבל לא שישתה הכל בבת אחת דאין זה ממידת דרך ארץ (משנ"ב רי ס"ק א).

נהגו שהמבדיל שותה את כל הכוס ואינו משקה את בני ביתו, והטעם: בכדי שיוכל לברך ברכה אחרונה שאם יחלק לבני הבית ישתה פחות ממלא לוגמיו ויהיה בספק ברכה אחרונה (משנ"ב רצו ס"ק ו).

טעם אחר: כדי שלא לבייש את הנשים שאינן שותות את היין (כה"ה פלאני לא אות לה).

יש שלא נהגו כן ושותים רק מלא לוגמיו (חזו"א והגר"ק שבת לישראל בשם הגר"ק שאלה ט, אורחות רבינו ח"ה עמוד קכח).

שפיכת היין אחר הבדלה

"שופכים מהיין אחר הבדלה ומכבים בו את הנר" (רמא רצו א), והטעם: כדי שהיה ניכר לכל שלא הודלק נר זה אלא לשם מצות נר הבדלה לברך עליו (לבוש רצו א, שו"ע שם ה), טעם אחר: משום חיוב מצווה (שו"ע שם).

יש אומרים: שאין לשפוך יין לתוך הצלחת לכבות הנר אלא מכבים את הנר ביין הנשפך מאליו בזמן הבדלה, והטעם: משום ביוזי אוכלים והיין הנשפך כבר אינו עומד לשתייה ואין בו משום איבוד נוזלים (עיין מ"ז רצו, מור וקציעה חידושים לעירובין סה, ב).

כיבוי הנר: אין לכבות את הנר ברוח שמוציא מבפיו כדאמרינן "לא יכבה אדם הנר בפיו ודמו בראשו" (המקור לדין זה בסוף ספר ראשית חכמה בחופת אליה רבה שער ג, כל בו קיח, כה"ח יור"ד קמז קמז).

רחיצת העינים בשארית היין, והרחת נר הבדלה

יש הנהוגים לרחוץ את העיניים ביין אחר הבדלה, והטעם: משום חביבות המצווה (מור רצט, שו"ע רצו א, שו"ע הרב שם). טעם אחר: לפי שיש בזה סגולה להינצל וישועה לעניינים שונים לפי ששיירי מצוה מעכבין את הפורענות (ברכ"י אות ב מפרקי דר"א פרק ב, ספר סגולת ישראל ה).

טעם אחר: על פי מה דאיתה "פסיעה גסה נומלת אחת מחמש מאות חלקים ממאור עיניו של אדם ומהדר ליה בקדושה דבי שמישי והבדלתא" (ברכות מג, ב) ואין עושים כן בקידוש בליל שבת משום דמיחזי כרפואה ואמרינן שאפילו על גבי העין אסור משום שהוא דרך רפואה (שבת קיג, ב) אבל בהבדלה עושים כן (מהזור ויטרי מור רצו).

יש הנהוגים לתת היין על המצח (מנהגי חת"ס פרק ו הג"ה ס"ק יא).

הרחת הנר: יש שמרחים את נר הבדלה אחרי שכיבו אותו (א"א בושאמש סו"ו רצו), והטעם: משום חיוב מצווה (סידור יעב"ץ פ"ו אות ז). טעם אחר: סגולה לרפואה בעיניים (ערוה"ש רצו יא) כדאמרינן "שיוירי מצווה מצילים מן הפורענות (ברכ"י אות ב).

כלי מיוחד לבשמים

נהגו המדקדקים להיות להם כלי מיוחד לבשמים, והטעם: למצווה מן המובחר (רצו ס"ק י), וקוראים לזה הדם, לפי ששם היו מניחים את הדם של בשמים (משנ"ב שם ס"ק י).

נר הבדלה ובשמים

השלכת נר הבדלה לאשפה: נר הבדלה שנתכלה יש להדר שלא להשליכו לאשפה, והטעם: משום כבוד המצווה אא"כ יעמפנו בנייר וכד' תחילה ויזרקנו (הגר"ש"א נגזי הקודש פ"ט ס"ב).

השלכת בשמים: יש להצניעם בדרך כבוד אחר הבדלה (כה"ח רצו יא). והטעם: כיון שנעשה בהם מצווה.

נשאלתי בדבר גשמים בין פסח לשבועות

יש אומרים: שהגשמים מפסח עד עצרת הם רפואה גדולה לכל התחלואים ואין לך רפואה גדולה כמוה בכל הרפואות. דהיינו שיעמוד מתחת לגשם ויגלה מקצת ראשו כדי שירד הגשם על ראשו וגם לפתוח פיו בכדי שירד הגשם לתוך פיו ממש (אדני פז, סגולות ישראל מערכת ג' בסוף אות לה, מדרש פנחס לר' פנחס מקאריין אות כב).

יש אומרים: שיותר מועיל סגולה זו בל"ג בעומר על פי מה שכתב האר"ז"ל על סוד המילים "בורא רפואות" שיש לכוון לספירת "הוד" ויום ל"ג בעומר הוא "הוד שבהוד" ומסוגל לרפואה, ובפרט הגשם ביום ל"ג בעומר הוא סימן ברכה (סגולות ישראל שם).

ניתן לשלוח שאלות בטעמי הלכות ומנהגים שונים
ויתבררו בעזרת ה' בעלונים הבאים

כתובת המיל: lev17382@gmail.com